

KILKA UWAG O RODZAJU *GAZANIA* GAERTN.

Gazania (z rodziny *Compositae*) jest w Polsce dotychczas mało znana pomimo to, że została wprowadzona do uprawy ogrodowej w Europie w drugiej połowie XVIII stulecia. Zasługuje ona na uwagę jako roślina wielce dekoracyjna i łatwa w uprawie. Pochodzi z południowej Afryki, gdzie jest znana w 24 gatunkach, z których większość to rośliny trwałe, nierzadko górskie, a tylko nieliczne są jednoroczne (jak np. *G. longiscapa* DC.).

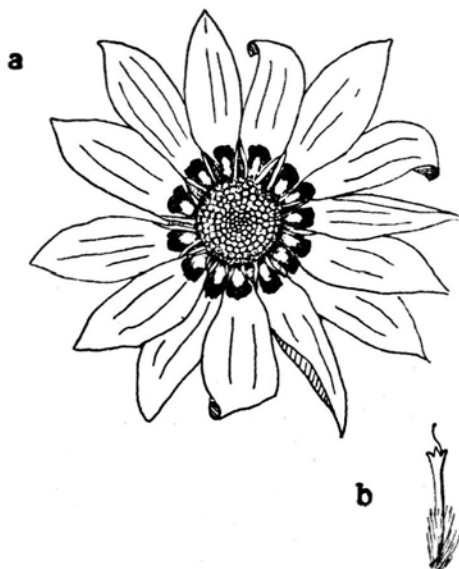

Ryc. 1. Zmienność liści u jednego okazu *Gazania splendens* hort.

System korzeniowy tych roślin, stosunkowo słabo rozwinięty, wiązkowy lub o charakterze kłączowym, ukorzenia roślinę płytko. Krótka łodyga, sztywno stojąca lub płożąca się, dźwiga od dołu wyrastające równowąskie, zwykle lancetowate liście, które są bardzo zmienne w kształcie (ryc. 1). Około 20 cm długości liście na górnej stronie są zielone i nagie i na dolnej natomiast białe, wełnisto owłosio-

ne, czym przypominają rośliny południowoafrykańskiej rodziny srebrnikowatych (*Proteaceae*).

Oprócz efektownych liści *Gazania* posiada nadzwyczaj dekoracyjne kwiaty (koszyczki) do złudzenia przypominające kwiaty gerbery. Kwiatostany wyrastają pojedynczo na krótszych lub dłuższych od liści szypułkach i w zależności od gatunku są białe, kremowe, żółte lub pomarańczowe. U nasady kwiatów języczkowych (bezpłodnych) znajdują się plamki wskaźnikowe (oczka), które stanowią, między innymi, ważną cechę systematyczną w odróżnieniu gatunków czy odmian. Na spodniej stronie tych kwiatów biegnie zielony pasek. Na dnie koszyczka umieszczone są płodne 5 płatkowe kwiaty rurkowe (ryc. 2). Kwiatostany zamykają się na noc i w czasie deszczu i otulone są one wówczas przez lancetowate, ząbkowane listki okrywy koszyczka.

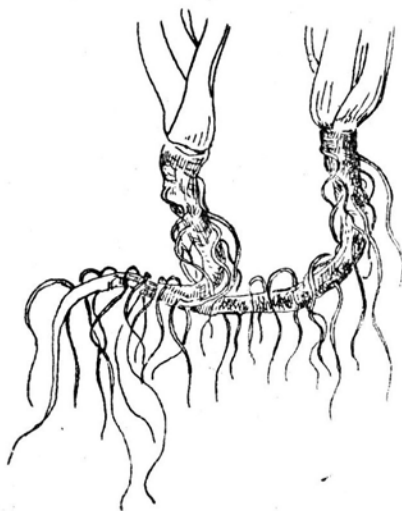

Ryc. 2. a) Otwarty kwiatostan *Gazania splendens* hort., b) kwiat rurkowy ze szczeciniastym kielichem (*pappus*)

Najczęściej spotykanymi gatunkami w uprawie są: *G. bracteata* N. E. Br. (syn. *G. nivea* DC.), o drobnych, białych kwiatostanach, umieszczonych na szypułkach krótszych od liści, których środkowy nerw na spodniej stronie liścia jest jaśniejszy lub czerwieniejący; *G. pavonia* R. Br. o kwiatach języczkowych (3—4 cm długości) żółtych z brązowo-białym oczkiem, o liściach zwisających; *G. ringens* R. Br., o kwiatach języczkowych (4—5 cm długości) żółtych z czarnymi plamami, a liściach z podwiniętymi brzegami; *G. splendens* hort., o kwiatach języczkowych (2—3 cm długości) pomarańczowych z czarno-białymi oczkami.

W uprawie *Gazania* wymaga mieszanki gleby o składzie: ziemia kompostowa, glina, torf i piasek.

W Krakowskim Ogrodzie Botanicznym UJ wyhodowano 2 gatunki rodzaju *Gazania* (*G. ringens* i *G. splendens*) z nasion, przywiezionych na jesieni z Anglii. Nasiona wysiano w marcu roku następnego do piaszczystej gleby. Około 50% nasion nie wykiełkowało, widocznie tracą szybko siłę kiełkowania, podobnie jak gerbera. Nasiona wykiełkowały w szklarni (w temperaturze do 18° C), po 20 dniach i później. Młode siewki po przepikowaniu trzymano w zimnej szklarni do maja, po czym przesadzono je do gruntu. Rośliny zaczęły kwitnąć już w lipcu. Liczne kwiatostany utrzymywały się w gruncie aż do pierwszych przymrozków, nasiona jednak nie dojrzały. Najbardziej ujemną stroną uprawy gatunków *Gazania* jest to, że nie przetrzymują zimy w gruncie i należy je wyjmować i przenosić do inspektu lub do zimnej szklarni.

Ryc. 3. System korzeniowy *G. splendens* z odrostem

Wiele gatunków *Gazania* łatwo można rozmnażać przez odrosty (ryc. 3), wytwarzane przez te rośliny. Należy je odcinać od rośliny macierzystej w sierpniu, sadząc następnie w inspektach.

Gazania tworzy liczne mieszańce międzygatunkowe o bardzo pięknych subtelnym barwach w tonacji kremowej, żółcisto-żółtej, jasnopomarańczowej i ciemnopomarańczowej, oznaczenie przeto czystych gatunków jest trudne.

Rośliny te wyglądają pięknie na niskich rabatach, na dobrze utrzymanych trawnikach i w alpinariach, a także godne są polecenia jako rośliny ozdobne.

OD REDAKCJI

W uzupełnieniu notatki W. Wróbel-Stermińskiej podajemy krótką wzmiankę przekazaną nam przez asystentki Warszawskiego Ogrodu Botanicznego.

W zimie 1964 roku nadesłano Ogrodowi ze Szwajcarii różne, nieokreślone nasiona pod nazwą «rośliny górskie». W związku z tym wysiano je do doniczek 21. I. 1965 r. do ziemi liściowej z dodatkiem piasku i doniczki ustawiono w odkrytym inspekcje, celem przemrożenia nasion.

Nasiona weszły 10. IV. 1965 r., na właściwe poletko do gruntu rośliny wysadzono 28 maja. Zakwitły w końcu września i określono je wówczas, jako *Gazania longiscapa* DC.

W końcu października, po przymrozkach, rośliny przesadzono do doniczek i przeniesiono do zimnej szklarenki, gdzie w listopadzie (czyli w chwili pisania tych słów) jeszcze kwitły.

Nasiona *Gazania splendens* hort., otrzymane z Ghany w styczniu 1965 roku, wysiano w połowie kwietnia do doniczek, ustawionych w inspekcje.

Nasiona weszły 8—10 maja. Rośliny na poletko wysadzono 29 czerwca.

Z 13 okazów zakwitło 6, pozostałe przetrwały do jesieni w stadium rozetek; przeniesiono je w końcu października do zimnej szklarenki.